

NORGES HØYESTERETT

Den 13. mai 2011 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Tjomsland, Skoghøy og Bårdsen i

HR-2011-00979-U, (sak nr. 2011/739), sivil sak, anke over kjennelse:

Bergen kommune

(Kommuneadvokaten i Bergen v/advokat
Karstein Rye)

mot

Hordvikhavn Båtlag

(advokat Christian S. Mathiassen)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Anken gjelder lagmannsrettens avgjørelse av sakskostnadene i anke over dom.
- (2) Hordvikhavn Båtlag inngikk 24. mars 1979 avtale med Bergen kommune om leie av et nærmere angitt areal av gnr. 174 bnr. 46 i Bergen for båthavn. Avtalen ble inngått for et tidsrom på 25 år, og leien var fastsatt til kr 100 per år. I avtalen punkt 3 andre avsnitt var det fastsatt at båtlaget etter utløpet av leietiden på 25 år skulle ha "rett til fornyelse av denne avtale på vilkår som etter daværende forhold må antas å være rimelige".
- (3) I brev 25. januar 2005 gjorde Grønn etat i Bergen kommune Hordvikhavn Båtlag oppmerksom på at avtalen fra 1979 var utløpt, og under henvisning til avtalens punkt 3 ble det reist spørsmål om båtlaget ville "si opp avtalen eller forhandle om å fornye denne". Båtlaget fremsatte etter dette forslag om ny avtale som bygde på avtalen av 1979. Etter en del ytterligere kontakt oversendte Grønn etat ved e-post 24. oktober 2005 "forslag til endelig avtale". I dette forslaget var leieperioden satt til 25 år og årlig leie til kr 100. Dette forslaget ble akseptert av båtlaget, og utkastet ble undertegnet av formannen, Knut Pedersen, og returnert til kommunen. I e-post 2. desember 2005 meddelte Bergen kommune v/Bergen Bygg og Eiendom at det ikke var "aktuelt ... med en videreføring av den gamle leieavtalen slik Grønn etat har lagt opp til".
- (4) Etter dette var det ingen kontakt mellom partene før Bergen kommune v/Bergen kommunale bygg i brev 17. februar 2009 kontaktet Hordvikhavn Båtlag vedrørende "reforhandling av leieavtale". På vegne av båtlaget meddelte advokat Ståle Eeg Nilsen i brev 7. mai 2009 at det

var blitt inngått ny bindende avtale mellom partene i 2005.

- (5) I brev 27. mai 2009 fremsatte Bergen kommunale bygg nytt forslag til leieavtale med båtlaget. I forslaget var leietiden satt til 25 år og årlig leie til kr 134 800. Dette forslaget ble ikke akseptert av båtlaget, og 25. august 2008 anla Hordvikhavn båtlag søksmål mot Bergen kommune ved Bergen tingrett med prinsipal påstand om at det var inngått bindende leieavtale frem til 23. mars 2029 med en årlig leie på kr 100. Subsidiært nedla båtlaget påstand om at det hadde rett til forlengelse av leieavtalen fra 1979 frem til 23. mars 2029 mot et leievederlag som skulle "fastsettes etter rettens skjønn oppad begrenset til NOK 5.000". I prosesskriv 15. januar 2010 ble den øvre grense for leievederlaget i den subsidiære påstand endret til kr 40 000.
- (6) Bergen tingrett avsa 10. februar 2010 dom med denne domsslutning:
- ”1. **Bergen kommune frifinnes.**
2. **I sakskostnader tilpliktes Hordvikhavn Båtlag å betale til Bergen kommune 121.000 – etthundreogtjueentusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.”**
- (7) Hordvikhavn Båtlag anket til Gulating lagmannsrett. Under ankeforhandlingen for lagmannsretten endret båtlaget under prosedyren den øvre grense for leievederlaget i den subsidiære påstand til kr 134 800.
- (8) Lagmannsretten avsa 28. februar 2011 dom med denne domsslutning:
- ”1. **Hordvikhavn Båtlag har rett til forlengelse av leieavtale av 24. mars 1979 for del av gnr. 174 bnr. 46 i Bergen kommune som benyttes til båthavn med virkning fra 24. mars 2004 til 23. mars 2029.**
2. **Leievederlaget fastsettes til kr. 134.800 per år.**
3. **I sakskostnader for tingretten betaler Bergen kommune til Hordvikhavn Båtlag kr. 353.557 – trehundreogfemtiretusenfemhundreogfemtisju – innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne dom.**
4. **I sakskostnader for lagmannsretten betaler Bergen kommune til Hordvikhavn Båtlag kr. 446.012 – firehundreogførtisekstusentohundreogtolv – innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne dom.”**
- (9) Bergen kommune har påanket lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse, domsslutningen punkt 3 og 4, til Høyesterett. Anken er angitt å gjelde lovanvendelsen, saksbehandlingen og bevisbedømmelsen så langt den utelukkende gjelder sakskostnadsavgjørelsen. Hordvikhavn Båtlag har tatt til motmæle.
- (10) Den ankende part, *Bergen kommune*, har i korte trekk anført:
- (11) Sakskostnadene må vurderes separat for hver enkelt instans.
- (12) På bakgrunn av de påstander som var nedlagt for tingretten, må det ved avgjørelsen av sakskostnadene legges til grunn at det er kommunen som har vunnet saken for tingretten. I samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 må da kommunen tilkjennes sakskostnader for denne instans.
- (13) Ved vurderingen av om båtlaget har vunnet saken for lagmannsretten, må det tas utgangspunkt i påstanden i ankeerklæringen. Ut fra påstanden i ankeerklæringen har båtlaget ikke vunnet saken for lagmannsretten, slik lagmannsretten har lagt til grunn. Uansett er det en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten ikke har drøftet betydningen av at båtlaget ikke nådde

frem med sin påstand slik den var formulert helt til prosedyren for lagmannsretten.

- (14) Subsidiært gjør kommunen gjeldende at de sakskostnader som lagmannsretten har tilkjent for tingretten og lagmannsretten, er vesentlig for høye. Hovedforhandlingen for tingretten tok tre dager, mens ankeforhandlingen for lagmannsretten tok tre og en halv dag. Kostnadenes størrelse er også for store sett i forhold til at de vesentlige kostnadene er knyttet til tvistepunkter hvor båtlaget ikke har vunnet frem.

- (15) Bergen kommune har nedlagt slik påstand:

”Prinsipalt:

1. **Lagmannsrettens dom – domslutningens post 3 – endres slik at den skal lyde: Tingrettens domsslutning post 2, stadfestes.**
2. **Lagmannsrettens dom – domslutning post 4 – endres slik at hver av partene dekker sine omkostninger for lagmannsretten.**

Subsidiært:

Lagmannsrettens sakskostningsavgjørelse, domslutningens post 3 og 4, oppheves.

I begge tilfeller:

Hordvikhavn båtlag pålegges å erstatte Bergen kommune sakens omkostninger for Høyesterett.”

- (16) Ankemotparten, *Hordvikhavn Båtlag*, har i korte trekk anført:
- (17) Båtlaget har fått medhold i det vesentlige. Dette gjelder ikke bare for lagmannsretten, men også for tingretten når lagmannsrettens vurdering av de materielle spørsmål legges til grunn. Den reelle forskjell mellom båtlagets prinsipale og subsidiære påstand for tingretten og lagmannsretten er leiebeløpet. Både for tingretten og lagmannsretten anførte kommunen blant annet at båtlaget hadde misligholdt sine forpliktelser vesentlig, men dette fikk kommunen ikke medhold i. Det sentrale spørsmål i saken både for tingretten og lagmannsretten var om det etter utløpet av den opprinnelige leietid bestod et leieforhold. Dette har båtlaget fått medhold i. Leievederlagets størrelse var ikke noe sentralt tvistepunkt. De beløpsmessige begrensninger som lå i de påstander som ble nedlagt før endringen under ankeforhandlingen for lagmannsretten, var ikke til hinder for at tingretten og lagmannsretten kunne ha avsagt dom med samme innhold som den lagmannsretten avsa. Etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 har båtlaget da krav på å bli tilkjent sakskostnader for begge instanser. Høyesterett kan ikke overprøve lagmannsrettens vurdering av om båtlaget har fått medhold i det vesentlige, da dette beror på en skjønnsmessig vurdering, som etter § 20-9 tredje ledd ikke kan overprøves ved særskilt anke over avgjørelsen av sakskostnadene.
- (18) Subsidiært krever båtlaget sakskostnader i medhold av tvisteloven § 20-3. Dersom Høyesterett skulle komme til at § 20-2 ikke gir hjemmel for lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse, antas det imidlertid mest korrekt å hjemvise saken til fortsatt behandling ved lagmannsretten for vurdering av § 20-3.
- (19) Den ankende parts angrep på lagmannsrettens utmåling av sakskostnadene kan ikke overprøves av Høyesterett, jf. kompetansebegrensningen i § 20-9 tredje ledd. Under enhver omstendighet anføres at det ikke er grunnlag for noen reduksjon.
- (20) Hordvikhavn Båtlag har nedlagt slik påstand:

”Prinsipalt:

Anken forkastes.

Subsidiært:

Gulating lagmannsretts sakskostnadsavgjørelse oppheves

I begge tilfeller: **Hordvikhavn båtlag tilkjennes sakskostnader for Norges Høyesterett."**

- (21) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerket:
- (22) Ankeutvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling ved avgjørelsen av sakskostnadene og bevisvurderingen så langt den utelukkende gjelder sakskostnadsavgjørelsen, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd.
- (23) Utvalget er kommet til at anken må tas til følge.
- (24) Dersom en part fullt ut eller i det vesentlige har vunnet saken, har han etter tvisteloven § 20-2 første, jf. andre ledd som hovedregel krav på full erstatning av sine sakskostnader fra motparten. Hvorvidt en part har vunnet saken fullt ut eller i det vesentlige, er et lovanvendelsesspørsmål som kan overprøves etter § 20-9 tredje ledd.
- (25) Etter § 20-8 første ledd skal krav på sakskostnader avgjøres for hver instans i den avgjørelse som avslutter saken i instansen. Dersom en dom blir påanket, har ankeinstansen full kompetanse til å prøve avgjørelsen av sakskostnadene for den lavere instansen, jf. § 20-9 første ledd. Ved avgjørelsen av om noen av partene fullt ut eller i det vesentlige har vunnet saken for underinstansen, skal ankeinstansen legge til grunn sitt domsresultat, jf. § 20-9 andre ledd. Det domsresultat som ankeinstansen er kommet til, må i slike tilfeller sammenholdes med de påstander som ble nedlagt for den underordnede rett, jf. Rt. 2010 side 623, 2010 side 627 og 2010 side 1239.
- (26) Dersom en part som har nedlagt en prinsipal og en subsidiær påstand, ikke får medhold i den prinsipale, men i den subsidiære påstand, vil det avgjørende for om han kan tilkjennes sakskostnader etter § 20-2, være om forskjellen mellom den prinsipale og den subsidiære påstand er så stor at han ved å få medhold i den subsidiære må anses å ha vunnet saken i det vesentlige, jf. Skoghøy, "Ansvar for sakskostnader i sivile saker", Lov og Rett, 2011 side 111 ff. på side 115.
- (27) Lagmannsretten har gitt denne begrunnelse for sin sakskostnadsavgjørelse:
- "Anken har ført frem. Etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd, jf. § 20-8 har ankende part krav på full erstatning for sine sakskostnader fra ankemotparten. Etter lagmannsrettens syn foreligger ikke slike tungtveiende grunner som gjør det rimelig å gjøre unntak fra hovedregelen etter tvisteloven § 20-3 tredje ledd."**
- (28) Ved lagmannsrettens dom fikk Hordvikhavn Båtlag fullt medhold i den subsidiære påstand som båtlaget endelig nedla under ankeforhandlingen for lagmannsretten. Etter at saken ble brakt inn for tingretten, hadde imidlertid båtlaget flere ganger endret den subsidiære påstanden ved å heve den øvre grense for leieverlaget. En slik heving av beløpsgrensen må anses som en innskrenkning av båtlagets påstand.
- (29) Dersom saksøkeren eller den ankende part under sakens behandling innskrenker den påstand som ble nedlagt i stevningen eller i ankeerklæringen, må retten ved vurderingen av om vedkommende har vunnet saken sammenligne domsresultatet med den påstand som ble nedlagt i stevningen eller i ankeerklæringen, jf. Rt. 2010 side 1239. Tilsvarende gjelder dersom saksøkte eller ankemotparten har innskrenket påstanden underveis. Domsresultatet må da sammenlignes med påstanden i tilsvaret eller anketilsvaret.
- (30) Den påstand båtlaget nedla subsidiært i stevningen til tingretten, gikk ut på at laget hadde rett

til forlengelse av leieavtalen frem til 23. mars 2029 mot et leievederlag fastsatt etter rettens skjønn ”oppad begrenset til NOK 5.000”. I anken til lagmannsretten nedla båtlaget subsidiært påstand om at laget hadde rett til forlengelse av leieavtalen til 23. mars 2029 mot et leievederlag fastsatt etter rettens skjønn ”oppad begrenset til NOK 40.000”.

- (31) Hordvikhavn Båtlag har anført at den beløpsmessige begrensning for leievederlaget som båtlagets påstand for tingretten inneholdt, ikke var til hinder for at tingretten kunne ha avsagt dom med samme innhold som den lagmannsretten avsa. Hvorvidt tingretten hadde slik kompetanse, avhenger av en tolking av påstanden. Ankeutvalget finner imidlertid ikke grunn til å gå nærmere inn på dette. Ved vurderingen av hvor stor del av det krav som stod til behandling, båtlaget fikk medhold i, er det påstanden som er avgjørende, ikke rettens kompetanse.
- (32) Ut fra de påstander Hordvikhavn Båtlag nedla i stevningen og i ankeerklæringen, har båtlaget verken for tingretten eller lagmannsretten vunnet saken fullt ut. Lagmannsretten har ikke vurdert hvorvidt båtlaget kan anses å ha vunnet saken i det vesentlige. Hvorvidt saken er vunnet i det vesentlige, kan ikke bare avgjøres ut fra hvor stor del av det eller de krav saken gjelder, parten har fått medhold i, men det må også tas hensyn til hvor tyngdepunktet i saken ligger, se Rt. 2010 side 727 og 2011 side 44. Ved denne vurderingen må det blant annet tas hensyn til hvilke deler av saken som har tatt lengst tid under hovedforhandlingen og krevd mest forberedelse. Da ankeutvalget ikke har tilstrekkelig grunnlag for å vurdere dette, må lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse oppheves.
- (33) Anken har ført frem, og i samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 må Bergen kommune tilkjennes sakskostnader for Høyesterett. Disse fastsettes i henhold til oppgave fra kommunens prosessfullmektig til kr 10 000 med tillegg av ankegebyr, som utgjør kr 5 160.
- (34) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 3 og 4, oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Hordvikhavn Båtlag til Bergen kommune 15 160 – femtentusenett hundreogseksti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Steinar Tjomsland
(sign.)

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Riktig utskrift: